

La primera vegada que recordo haver patit discriminació de gènere tenia 9 anys. El meu pare li havia posat al meu germà, més petit que jo, un professor d'anglès. Quan vaig manifestar-li el meu desig de també assistir a les classes, no em va deixar. "Ets una nena", va argumentar com la cosa més normal del món. Em vaig quedar muda i perplexa. No entenia res, i com més raons demanava, menys ho entenia, sobretot perquè el meu pare tenia un agut sentit de la justícia i, a més, volia que totes les seves filles estudiéssim. Vaig sentir-me injustament tractada per ser una nena i em semblava quelcom tan absurd... però aquell fet va canviar per sempre la meua mirada i percepció de la realitat, a la que, des d'aleshores, miro i percebo amb una viva consciència de gènere.

Com a religiosa, com a teòloga, psicòloga i pensadora feminista, comparteixo amb moltíssimes dones la tasca de construir un món més just substituïnt el sistema patriarcal, exterior i interior, per un altre que es sustenti en la igualtat i es desenvolupi crítica i inclusivament, per tal que cap persona sigui descartada o quedi exclosa.

La meua forma de ser feminista i d'estar en el feminisme ha anat evolucionant. Durant dècades, el meu compromís crític feminista va ser, sobretot, lluitador i reivindicatiu. Vaig sumar-me a les onades del feminisme damunt la cresta de la llibertat per tal que totes les dones hi poguessin accedir. Vaig prendre part en la conquesta d'algunes fites, però també vaig compartir molts disgustos.

Els darrers anys, la meua perspectiva ha canviat. Tot i que continua essent necessari reivindicar i denunciar, focalitzo la meua proposta en construir i crear allò que desitjo i vull. Dedico les meves millors energies a crear i construir aquest món nou amb el que sóc i allò que tinc a mà ("pensar globalment i actuar localment"): la meua persona, el meu pensament, la meua escriptura, el meu horitzó

compartit, la meua nova consciència de la vida, dels altres, de la terra, del cosmos i de la divinitat. I, per descomptat, en companyia de nombroses i molt diverses dones. La llibertat que configura aquest horitzó no me la pot prendre res ni ningú, ni més ençà ni més enllà de la mort.

Les majors satisfaccions i les frustracions més dures, tot i que no pas les úniques, les trobo, com sol ser habitual, en els ambients més propers: l'Església i la Vida Religiosa femenina, que constitueixen el meu context vital, l'àmbit en el que em moc i del que em sento més responsable. L'Església, Comunitat de comunitats, continua essent profundament masclista i patriarcal. No puc pas dir que el masclisme es manifesti només i exclusivament en els òrgans de govern i estructures de poder eclesial, perquè, per desgràcia, es troba a tot arreu i s'expressa de molt diverses maneres. La divisió clero-laicat reforça contínuament el masclisme i el patriarcat eclesials, però, com dic, aquests van més enllà i ens afecten a totes i tots per fora i, sobretot, per dins. És el que passa a la resta d'àmbits de la societat, amb la diferència que a l'Església, el masclisme-patriarcat s'assenta en les creences religioses, que són molt més fortes, en general, que altres menes de creences. Però a l'Església, també hi ha present i actiu el feminisme, d'això no en podem pas dubtar. Tot i que moltes feministes se n'han anat, moltes altres hi hem romàs, ja que el feminisme no només no és incompatible amb la fe cristiana i amb l'evangeli de Jesús, sinó que encaixa molt bé amb l'una i l'altre. Trets del feminisme com l'horitzontalitat, la circularitat i la inclusivitat, són elements de la Bona Nova del Regne proclamada per Jesús i afirmada per les seves seguidores i testimonis de la Pasqua. Per altra banda, l'Església també som nosaltres i el seu clarobscur patrimoni també és nostre. A més, les dones estem recuperant la impressionant història de llibertat i afirmació de

moltes, moltes avantpassades de la nostra història cristiana. Feminisme i llibertat són inseparables i formen part de l'horitzó emergent.

La llibertat, com reconeixen alguns pensadors i pensadores, fa molta por. La desitgem i la temem alhora. La llibertat de les dones, la seva afirmació com a persones plenes, de drets i deures, sembla horroritzar certs sectors de l'Església. La por, no obstant, no pot amb la fe i moltes de nosaltres som dones d'una fe forta forjada en el dubte, la incertesa, els riscos i la millor consciència crítica. Les conseqüències de la por que infon la llibertat de les dones fan mal. Les que més me'n fan a mi tenen a veure amb la Vida Religiosa de les dones, en general, i amb la meua congregació, en particular, la que més conec i en la que visc. Per gràcia, vaig néixer i créixer sota l'esperit mercedari. La meua biografia s'escriu des de la línia transversal de l'esperit de l'alliberament. La meua persona respira la llibertat evangèlica i la missió alliberadora, llegat de Jesús i el seu Regne, i això té conseqüències positives i també doloroses, com les tingué per Jesús i les seves seguidores i seguidors. Res es juga en la dicotomia blanc-negre, sinó en la infinita gama dels colors. A la meua família mercedària he trobat facilitats i camins de llibertat, però també impediments i obstacles per al seu exercici. Sens dubte, m'hauria succeït el mateix a qualsevol lloc. La meua percepció de l'estil de vida que anomenem Vida Religiosa (de les dones) és, contra les creences a l'ús, positiu i optimista. El veig mudar, lentament, i a vegades observo molta por a una mort que jo considero una transformació. Davant dels indicis de canvi, em sento eufòrica per dins, tot i que per fora ben just trobo les paraules per dir el que veig, el que intueixo, el que respiro a l'aire, el que surt per l'horitzó.

Vaig tenir la immensa sort d'estudiar Bíblia i poder dedicar-me a l'exègesi i la interpretació dels textos bíblics. En aquesta tasca exerceixo la llibertat, la meua llibertat. Hi aprenc, sobretot, llibertat, tant pel que els textos m'ofereixen, com pel que provoquen en mi. Em sento profundament agraïda i mai ho expressaré prou.

La manera en què som tractades les dones arreu del planeta i la persistència del masclisme, en la seva àmplia gama de manifestacions, deixa clar que

a les dones se'ns considera menys humanes que als homes. Prova inequívoca i irreversible d'això és la desproporció existent arreu del planeta entre els feminicidis esdevinguts i l'alarma social, mínima, que provoquen. La mort de les dones no sembla valer el mateix que la mort dels homes i la immensa majoria dels feminicidis roman interessadament amagada, suprimida. Però també són indicis d'aquesta infravaloració les infinites humiliacions i vexacions, cada vegada més cruels i sofisticades, a les que som sotmeses les dones a tot arreu, a totes les àrees de la vida, a totes les edats, en totes les direccions i de totes les maneres. Cap entitat, cap nació, cap religió ni església ha estat capaç d'alçar-se eficaçment contra aquesta terrible lacra. La pràctica onnipresència del patriarcat, com a sistema multiplicador d'opressions, impregna societat, cultures, hàbits, creences, institucions, mitjans de comunicació de masses, comerç, explotació, grups, homes i dones, nens i nenes, homosexuals i transgènere... i canviar aquest fet sembla una tasca titànica, si no impossible. Això no obstant, és una tasca humana i possible. Pot trigar més o menys, però el canvi profund arribarà si no desistim en el nostre intent.

La profunditat del patriarcat i el seu arrelament en la consciència es manifesta, com apuntava, en la percepció més o menys conscient que les dones som menys humanes que els homes, el que sembla justificar i donar certa impunitat al tracte discriminatori. És fonamental, òbviament, canviar aquesta percepció, perquè mentre persisteixi, els avenços continuaran essent fràgils i poc sòlids i estaran exposats a retrocessos els efectes dels quals afecten tota la realitat, particularment les persones i grups empobrits i més vulnerables.

Davant d'aquest repte, a curt, mitjà i llarg termini, considero imprescindible una bona teologia feminista, perquè està profundament compromesa amb la realitat. La teologia feminista aposta, des dels seus inicis, pel més vulnerable del vulnerable, les dones; està compromesa amb la transformació del món i de qualsevol sistema injust i, per això, va ser i continua essent necessària. Reclama anar sense presses, però sense pauses, ja que, com diu un antic lema, "anem a poc a poc perquè anem lluny". □